

LIBERTATEA

Abonamentul: { „Libertatea” (4 pag.) 120 Lei pe an.
 { „Foala Interes.” (4 pag.) 80 Lei pe an.
 Cel-ce le abonează pe amândouă, le primește cu 170 Lei pe an și capătă și „Plugarul Luminat”, fără alt adaus la plată.

Foala pentru popor.
 Apare JOIA
 Director: Ionu Moșu.

Pentru străinătate: 400 Lei pe an, trimiși în banii țării aceleia în preț de 400 Lei, sau prin cec de bancă.
 Redacția și Administrația: Orăștie (jud. Hunedoara).

Se sparg ziduri de cetăți vrășmașe!..

Orașele în Ardeal, Bănat și Crișana, dacă nu chiar toate, dar cele mai multe și cele mai mari, — erau aproape cetăți îngrădite cu ziduri nalte pân' la cer, împotriva culturii românești, care era ținută cât mai departe de ele! Teatru, opera, totul era ungureasc și numai ungureasc! Românii doar de puteau înghêba un Cor, care da odată pe an un Concert românesc, sau o trupă de diletanți de juca odată un teatru românesc, — așa după puterile lor puține, și întunecate de jocul măestru al teatraliștilor de meserie ce se vedea în teatrul cel mare strein.

Oradea Mare era una din cele mai întărite cetăți evreo-maghiare de acest fel. Și s'a ținut tare și după venirea României pe la noi, până zilele astea. În zidirea Teatrului, zidirea orașului, juca numai trupa ungurească, iar o trupă românească doar de cerceta orașul de câteva ori, așa în „turneu” (în trecere).

Acum s'a început spargerea acestui zid de îngrădire a cetății maghiaro-evreiești ce era Oradea: Teatru Național și Opera din Cluj, a cerut să i se facă rost să joace o parte a anului, la Oradea Mare!

Au ținut (strigat) ca mușcași de țarpe vrășmașii evreo-maghiari din Oradea, împotriva acestui lucru, și au cerut în Conziliul comunal să împedecă a se da Teatrul orașului pentru Teatrul Național român din Cluj și pentru Operă, — dar încercarea lor a fost zadarnică.

Sosirea trupelor alese ce o dă Teatrul și Opera din Cluj, a bucurat foarte pe Românii din Oradea, — și Dumineca trecută seara, când s'a deschis jocul ei pe scena mare a Teatrului din Oradea, sala era plină pân' la înghesuire.

Trupa a fost salutată cu cuvinte calde de Prefectul județului, de primarul orașului și de alți fruntași.

Iar jocul ales al teatraliștilor, a amplut de mulțumire și de mândrie pe toți cei de față.

Serile Operei sunt zdevărate bucurii sufletăști, căci Opera din Cluj are artiști cântărești de mână 'ntâle, în fața cărora rămân nimii și încântați și streinii, cari nu prea puteau crede că Românii au artiști atât de aleși.

Se sparg vechi ziduri de cetate dușmane nouă.

Cultura românească, — cu ni-

mic mai prejos în teatru și operă, decât cea ungurească sau germană, — își deschide biruitoare drumul și acolo, unde până mai ieri era privită peste umăr.

Așa să știți, Români, că vom spori în toate și vom da lupte biruitoare asupra celor ce azi încă ne hulesc și ne privesc plini de deșartă trufie, crezându-se ei mai presus de noi!

Parlamentul

se deschide în ziua de 15 Octombrie, cu parada obișnuită, — și toți cu o îndolșetoare deosebire: Dela Palatul Regal nu va mai pleca în trăsura Regală, Macestatea Sa Regele, așa cum era obișnuit Bucureștii să vadă acest lucru de 60 de ani într'una..., ci de data asta în locul Regelui pleacă trei persoane locșitoare Regelui, cei trei Regenți: Principele Nicolae, Patriarhul Dr. Cristea și d. G. Buzduganu. În fața Marelui Sfat al Țării (Senatorii cu Deputații adunați la un loc), vor sta alătura cel trei bărbați, cari împreună formează Regenta sau ținerea locului Regelui. Va fi „interesant”, va fi chiar plăcut multora, căci oglindește această Regență duhul de ordine și pace și de adevărată democrație, a poporului acestuia românesc, care, dacă soarta l'a pus la greaua încercare de a se conduce prin frunțașii săi, fără a-și avea Regele majorean care să apese în judecarea lucrurilor cu vaza și greutatea Sa de Rege, — iaca, înțelepțește se lasă condus de un sfat de trei bărbați așezați ca razim Tronului, dintre cetățenii Țării: de o Regență.

Și e aceasta „Regența” un simbol (semn oginditor) viu și frumos al stărilor de azi din țara noastră. Șede în ea un Principe, viăstar al Familiei Domnitoare, născut și crescut în cele mai înalte cercuri, apoi un Cetățean orășean (d. G. Buzduganu), și un om născut din popor, din părinți țărani (Patriarhul Cristea!) Ce frumos și caminte stau lângă oiață... În același timp acea Regență înfățișază intranite în ea: Strălucirea Familiei noastre Regale, prin Prințul Regent, marea vază a Bisericii celei mai puternice din Țară, prin Patriarhul, și vaza cea înalțătoare de supunere: Omul Dreptății: prin cel mai înalt Judecător din Țară: d. G. Buzduganu.

Pe accepția îl va avea în fața sa Parlamentul la deschidere. Unul din ei, în numele celorlalți, va rosti „Cuvântul regal”... Vom aduce a-

mănunte asupra acestei celei dintâi deschideri cu Regenta în frunte, — asupra căreia sunt îndreptate toate privirile azi.

Câți plugari și de ce neam au primit pământ în Ardeal?

O numărătoare făcută pe temelul datelor primite dela Conzilierii Agricoli, arată căși înși au primit pământ prin împărțirea moșțiilor din Ardeal, Bănat și Crișana. Și iaca ce ne arată acea numărătoare:

S'a împărțit moșțiile alor 300 de nemeși unguri, și puține de ale moșterilor mari români (fiindcă noi nu aveam mari moșieri decât de sămăoță), precum și cele ale bisericilor, ale băncilor, și altora, — dar toate acestea nu făceau mult pe lângă moștile nemeșești și grofești ungurești. Din moștile acestor nemeși și grofi, au primit pământ:

250 000 de plugari Români.

56 000 de plugari Unguri.

23 000 de plugari Sași.

10.000 plugari de alte neamuri.

Numerele acestea vădesc, că stăpânirea românească a fost alevea împărțitoare fără părtinire între toți cetățenii țării. Dacă în apropiere de cutare moșier erau sate românești cu plugari români lipsiți de pământ, le-a dat acestora plugarilor români, dar dacă au fost unguri, a dat plugarilor unguri, iar moștile prea mari ale bisericilor sașilor, le-a dat plugarilor sași lipsiți de pământ.

Nu așa a făcut bunăoară Sîrbia. Ea a zis: Dau întâi și întâi plugarilor sîrbi lipsiți de pământ, că ei mi-au fost, îmi sunt și-mi vor fi nădejdea și razimul în vremuri grele pentru țară! Iar dacă îl voia fi înzestrat pe toți al mei și mai rămâne pământ, — dau și celorlalte nații...

Noi am fi vrut să se facă și cu România așa, că era mai drept.

Din viața Partidelor.

Apropiindu-se deschiderea Parlamentului, — partidele politice țin să dea semne mai vii de viață.

În deosebi partidul Național-țărănesc dorește să țină un șir întreg de Adunări populare în țară, — și ca încheiere a acelor, una mare la Alba-Iulia.

Nu e hotărâtă încă ziua când să se țină această adunare.

Partidul liberal, dela putere, se pare că are oarecare teamă de această adunare, căci tare scrie și vorbește împotriva ei, — prin ce

mai tare trezește luarea aminte a lumii asupra adunării și o împinge chiar, spre ea.

Liberalii spun: Alba-Iulia ar trebui să rămână un loc de sfântă amintire, că aci s'a încoronat cel dintâi Rege al tuturor Românilor. De aci să pornească numai îndemnări frumoase, înalțătoare de suflete, întăritoare în alipire și iubirea de Tron și de patrie, — și nu adunări ațățătoare împotriva stăpânirii dela București, adunări dela cari poporul și toată lumea, să se ducă cu suflete amărâte, descurajate sau chiar răsvrătite!..

De aceea ei ar dori ca adunarea Partidului Național-țărănesc să se țină ori-unde aiurea, — că nu supără pe nimenea, — dar nu la Alba-Iulia.

Partidul Național însă spune: La Alba-Iulia am hotărât noi alipirea Ardealului și Bănatului la România, acolo am vărsat noi în suflete nădejdi sculptoare de facerea acestui pas mare. Tot la Alba-Iulia trebuie să dăm samă poporului nostru de starea în care am ajuns, să i arătăm că Bucureștii (înțelege guvernele dela București) nu împlinesc nădejdlile noastre întraripate, și de aci să i strigăm guvernului: Vină-ți în ori! Fii scaun conducător cu dreptate și după lege, nu după bunul tău plac!

Adunarea dela Alba-Iulia, — dacă se va ținea, — va da un răspuns dărz la aceste întrebări.

*

Ce e neplăcut în treabă?

Neplăcut Românilor celor nepărtimitori și neplecași spre străini, e, că de adunarea dela Alba-Iulia prea leagă nădejdi și neamurile streine (minoritarii) din Ardeal: ungurii, sașii, jidanii.

Toți se arată veseli pentru cea adunare, căci, zic ei, „acolo se vor ridica glasuri multe și aprinse împotriva stăpânirii dela București, — și asta e o dovadă pentru noi, cari de ani de zile ne plângem în țară și în afară, împotriva acestei stăpâniri, care e urâtă de tot Ardealul! În munca noastră de a pune negri în străinătate stăpânirea română peste Ardeal, adunarea dela Alba-Iulia ne va sluji dovezi multe și grele: grațuri românești vor suna ca spuse de noi!”

Și se spune, că și ei, minoritarii, au să trimită la Alba-Iulia soli, de-al lor, ca semn că și lor le vine bine o astfel de adunare cu armele întinse împotriva Bucureștilor.

Vom da samă fără părtinire, de tot ce se va pătreci.

Din pildele altora.

Tot pilda Americii...

Respingătorul matador comunist Trozky, cocoșat din zdrăncar la cârma nenorocitei Rusii și ajuns conducător „politic” al nefericitei țări, — nu s'a mai înțeles dela o vreme cu ortacii de stăpânire, — se vede că nu puteau împărți jaful, și celorlalți le părea că acesta prea se umple și ei nu, — de aceea dela o vreme s'a retras și a primit alte însărcinări de ale bandei răspânditoare de otravă în suflete, prin alte țări. Că la chimir pusese destul și pentru stră strănepoșii săi. Are sume mari puse în băncile din America.

De curând jupânul Trozky s'a hotărât să meargă în America, — ca să mai tulbure puțin sufletele și pe-acolo. Prin oarecari pretinzi politici a știricit întâi, dacă guvernul american îi va da voie să intre în America?

Și răspunsul Americii l-a venit curând și hotărât: *Na!*

Așa își păzesc alte țării hotarele lor împotriva duharilor rele ce năzuiesc spre ele.

La noi? Vii ca la casa fără câni. De simți că vre un paznic dela hotar mărăe ceva, îi dai o punga liță cu arginți și îți se deschide larg poarta și te poartă chiar el, paznicul, pe palme prin țară...

Farâmituri.

Ce-i cu „msrea îngrijire” de soartea Moșilor? — Ce li se dă? — Face să se vorbească atâta de ce li se pune în vedere?

Trăim zile foarte ciudate. Răsună țară de reclama ce și-o face guvernul, că — „sare întru ajutoarea Moșilor”, că nu rămâne surd la strigătele de desnădejde a acestui popor vrednic de o soartă mai bună. S'au mișcat domni din scaune înalte, un ministru, un subsecretar de stat, câțiva deputați și Prefecții ce au hotar în Munții Apuseni, — și zgomot mare că: vine mântuirea sârmanilor noștri frați Moși.

Am urmărit mersul solilor de domni mari, să vedem ce fac acolo, ce dincolo? Le-am văzut. Am aflat ce au făcut, ce au spus și ce n'au vrut să spună. Au fost la Petroșeni, la Brad, la Huedin, și apoi nici n'au urcat mai departe prin munți, ci au lăsat ca munții să coboare la dâșii, până la poale, până unde poate merge automobilul comod, fără încordare... Au văzut câteva solii trimise lor de primării pe ales sau la întâmplare, dar toate cu îndrumare aspră, să nu-și deschidă gura prea tare în fața domnilor miniștri și ajutoari de miniștri.

Forma s'a făcut. Soliile au defilât, umilite, supuse, nici una cu fruntea sus, după pilda lui Horia sau Iancu, — domni l-au ascultat, apoi l-au luat cu ei la bașchet, și l-au dat drumul napoi în Munții lor, cu desăgii plini de făgădueli, nici acestea prea mari...

Plângerea cea mare și dreaptă ca glasul lui Dumnezeu din cer este: Banda lui Tischler Mor ne fură vlagă! Toate pădurile cele bune sunt date pe mâna ei prin chiar reforma agrară, făcută de stăpânirea românească. Avuța cea mare, uriașă, a munților noștri, sunt aceste pădurile! Pe acestea să ni-le dați! Strigați! Contractele jăfulitoare și jupuitoare date în mâna acestor vampiri, și puneți-ne în dreptul nostru cel firesc. Dați-ne puțința de viață!

La această cerere, dreaptă ca glasul lui Dumnezeu din cer, a răspuns solul guvernului, Ardeleanul Cipăianu, că: „De o judecată făcută nu ne putem atinge!” Cu alte cuvinte: Dela asta luați-vă gândul, puneți-vă pofta 'u cui... (Cetește mai pe larg în „Plângarul Luminat” adău la acest număr).

Iar ca să-l îmbune pe sârmanii solii ai munților, spun foile guvernului, că:

...„au învoit ajutoare bănești mai multor comune, pentru repararea sau terminarea zidurilor școlare, — precum și numeroase... amânări de plata dărilor...”

„Di Al. Lăpedatu, Ministrul Căminilor (bisericilor) a dat sume însemnate de bani ca ajutor pentru bisericile din felurite comune...” (Națiunea” dela 11 Oct. adică îndată după adunarea oamenilor la Huedin, la ascultare).

Li s'a mai spus că o să li se facă ceva Școlii de meserii, să li se dreagă drumurile, să li se facă câteva Bănci (unde să se poată îndatora cât mai bine), și dacă se constituiesc în Cooperative (tovărășii), să le dea în lucru unele păduri (din cele ce nu-s în stăpânirea lui Tischler Mor, că nu l-au trebuit lui acelea!). Și bacate pe așteptare. Li se dau pășuni comunale (cum s'a dat și altor sate, așadar nimic deosebit!), li-se va vinde din pădurile statului lemnul de brad mai ieftin; li se va vinde praful de pușcă, de lipsă în mine (bășag) mai ieșne. — Iar ca cunună: Pe câți numai voiesc, guvernul îi ia și-l duce ca „coloniști” în alte capete de țară. *Să golească munții de vechiul lor popor de Moși.* Ei să l-a să de aci, — pentru ca cu atât mai sigur și nestințgerit să se simță și să se știe Tischler Mor și cei ascunși sub pulpanele și în perclanții lui.

Iată în toată goliciunea ei, comedia ce s'a jucat de aceste comisi cercetătoare: Un ministru a promis (făgăduit) ceva ajutoare bisericilor, pe cari și așa avea să le dea, că le are luate în bugetul statului!; altul ajutoare pentru școlii, pe cari le dă ori-unde, că de aceea sunt luate în bugetul statului!; se promite amânare de plata dărilor, știind că de nu le amână, și așa nu capătă nimic dela oameni ce n'au nici ce mânca, „amână” dară domni scoaterea dărilor, până vor vedea că au oamenii nu braș de mălălu pe masă...; repararea drumurilor e oare o „îndurare”, o binefacere? nu e o datorie a sta-

tutului? Sau e o binefacere scoaterea Moșilor din țara lor, și ducerea lor în locuri necunoscute și la lucru la care se pricep prea puțin?

Și celelalte.

Acestea sunt, fraților, nisip scilpiclos aruncat în ochii copiilor, — câtă vreme ce e mai de lipsă, rămâne neatins: năcazul cu pădurile cele mari date pe mâna Tiranului Munților, care e Tischler Mor, unealta domnilor ascunși la spatiele lui!

Acelea ar aduce fericirea acestui popor, ar fi mântuirea lui. Atunci ar simți și el că l-a trimis Dumnezeu o stăpânire de frați.

Nici vorbă macar de un plan mare, care să aducă Moșilor un simțit izvor de venit, de deschiderea unui drum ce duce la mântuire. Acela ar fi numai: *izgonirea zbirului din Munții jurați poporului Moșilor*, — iar de asta nu vreau să audă domni cel hotărâtori, căci ar tăia ceva și în punga lor fără fund.

Un plan.

Ziarul „Neamul Românesc”, vorbind de starea ticăloasă în care sunt ținuți Moși, — vine cu un plan, care ar însemna ceva: Să se tragă prin munți Căi Ferate, să se zidească Fabrici, să se facă din Munți un nou Tirol, cu drumuri bune, cu hotele moderne cari să atragă lumea spre sănătatea acestor munți; bogățiile munților să fie puse în lucrare cu ajutorul Moșilor și în folosul lor, — și altele.

Dar la așa ceva cine să se gândească?

Un stat

pentru Moșii munților Apuseni.

Comisia dela Huedin neputând da deslegare tuturor cererilor ce i s'au înaintat, și mai ales având a face, în cele mai multe pricini, cercetări la fața locului, — a numit o altă Comisie, stând din Directorul Regiunii silvice, dl Cozel, și Conzillerul agricol dl Teodoriu, și un domn judecător, care să meargă din sat, în sat să cerceteze și asculte plângerile.

Ștătuim pe frații noștri Moși, să fie hotărâți în fața acelei comisii, să-și ceară dreptul lor deplin! Să nu se mulțumească cu fărâmișuri (că vă dăm ceva ajutor la școală, la biserică, amânăm plata dărilor, reparăm drumul, că acestea și așa trebuie să le facă statul), — ci cereți: Să fie stricat Contractul păcătos cu Tischler și Călățelele! Să fie alungat din munții voștri vampirul ce vă suge vlagă și vă săcătuiește și umilește!

Guvernul nu pentru aceea e pus în fruntea țării, să pună lobăgie pe câte-un cap de țară, dând unul jăful hotare întregi, cât n'au 50 de sate împreună, și făcând poporul din acele hotare lobag aceluși nou sol de „nemeș”?! Cereți repararea acestei nedreptăți! Și numai aceea să o recunoașteți ca o vrednicie a guvernului, — nu împlinirea de năcazuri mărunte, pe cari și așa are să le îndeplinească.

Să spargă uriașele vespere de jaf ce s'au înșipt în Munții Fără aceea să nu l promiteți (făgăduiți) pace și laude și mulțamiri, — ci altceva!

O nouă numărare

a locuitorilor țării, e vorbă că are de gând s'o facă guvernul, doar la Anul-nou. Se știe, că și guvernul trecut a încercat să facă una, dar fiindcă Ministrul de Interne de atunci (dl Octavian Goga) a luat măsuri prea puțin aspre pentru cei ce vor ascunde răspunsurile adevărate sau vor ascunde pe unii cari n'ar dori să se știe că sunt pe aci printre noi, nici că pe unde sunt, — sute de mii de strelni furișaji pe ascuns în țară și stând aci fără împlinirea formelor legii, — s'au ascuns dela numărare. Când s'au adunat la oaltă înștiințările, ne-am trezit că în cele mai multe oreșe, numărătoarea a găsit mai puțin locuitori decât înainte de războiul, deși toată lumea știe că orașele sau umflat de locuitori, încât aproape toate au încă pe jumătate, altele de 2 ori atâta locuitori, ca înainte de război. Indesebi Jidanii se ascund dela numărătoare, ca să nu-l știm câți sunt, unde sunt și să nu poată fi puși la dare! — Cum a ieșit numărătoarea în rândul trecut, a fost ca o batjocură crudă la fața stăpânirii și a țării.

De aceea guvernul de acum, învățând din pășania celui trecut, vrea să lea cele mai îngrijite și aspre măsuri, pentru a împedece o astfel de bătaie de joc cu o lucrare a statului și ca să ajungă a avea o numărare deplină, adevărată.

Ar fi foarte bine să se facă. Suntem de 10 ani în România și nu știm încă: câți suntem?, ce neamuri suntem? ce stări avem în o privință și în alta?

O numărătoare bună, slujește apoi de temelie pentru viitor, ca să vedem de am sporit, sau am stat pe loc sau am dat înapoi?

Din alte țări.

Mare febră în Sîrbia pentru răutatea vecinilor Bulgari.

Vecina Bulgarie nu și încapă în piele și bun e Dumnezeu de nu ajunge ca, într'o zi, să l-o scarpene vecinul.

Această țară prost condusă de oameni politici scurt văzători și dicoși, — se crede nedreptățită între hotarele sale de azi, și de aceea numeroși filii ai săi, ameștiți de amuțările gazetelor și de îndemnările ascunse ale cărturarilor lor, cred că fac un lucru „patriotic” dacă se adună în bande de așaziși „comitagi” (uptători în ascuns și pe ascuns), cari calcă hotarele vecinilor, și acolo omoară în chip mișel, nu în luptă fățiș, pe oameni de seamă de ai țării vecine. Dacă nu găsesc ceva mai bun, ucid slujbașii țării din comunele mai aproape de hotar și jfuesc pe locuitorii de alt neam decât cel bulgăresc, din comunele dela hotare.

Odată aceste bande de comitagii, formată din fost soldați și oameni ce știu purta arma și înarmați bine cu arme militare, — calcă hotarul spre România (în Dobrogea), odată hotarul sîrbesc, odată cel grecesc, — și pradă și omoară, apoi fug apoi în țara lor.

Dobrogea noastră are dese victime din partea acestor bande. Dacă dau peste posturile de pază dela hotar, trag focuri asupra lor, până la grănicerii de încep a trage asupra lor și-i alungă. Mulți soldați ai noștri au fost răniți, chiar ucși, în slujba de pază a grănicerilor spre Bulgaria.

Acum comitagii au făcut una cloară de tot: Au trecut săptămîna trecută grănicerii spre Sîrbia și înaintînd pînă la orașelul Sîlp, au împușcat acolo pe Generalul sîrb Kavocevic, un ofițer brav sîrbesc, care în război s'a purtat ca adevărat erou și era foarte iubit în Sîrbia.

De aci firească mare tulburare în toate sufletele în Sîrbia, împotriva Bulgarilor.

Grănicerii sîrbi și jandarmeria, îndată ce s'a întâmplat omorul păcătoș, au încunjurat ținutul și au ținut pază mare spre hotar, ca banda de mișei să nu poată trece napoi. Și au izbutit. Comitagii nu s'au putut retrage. Ei s'au tras napoi cît au putut pe cîmpii și prin păduri și s'au ascuns într'o peșteră din apropierea drumului ce duce spre grănicerii, lângă comuna Radovichze. Au fost însă simțiți și impresurați. Ei au început a trage focuri din peșteră asupra impresuraților. O noapte întregă a durat lupta între ei și urmăritorii lor. Dimineața din peșteră nu s'a mai răspuns cu focuri, se vede că li-se gătase gloanțele. Grănicerii sîrbi au mers spre peșteră și au mai aflat în ea un singur om viu, iar doi morți. Căzuseră de gloanțele îndreptate spre gara peșterii. Pe cel viu l-au dus legat la Belgrad. S'a dovedit că era bandă de comitagii bulgari, numai trei, ca să se poată trece ușor...

Generalul căzut jertfă nevinovată, a fost înmormîntat cu pompă mare. În același timp în Belgrad s'a ținut o mare adunare de protestare împotriva păcătoșei vecine Bulgaria. Peste 10.000 oameni au luat parte la adunare.

— Urmînd pe acest drum, să nu fie mirare dacă odată Bulgaria și va lua plata vrednică pentru aceste răutăți ale ei. Dacă ea e trimisă între hotarele ce le are, — s'o mulțămescă nu vecinilor ei, ci bărbăților săi politici proști, cari în 1913, după ce ajutau de Sîrbia și de Greci, bătuseră pe Turci, se lăsară de cap — cu tovarășii de armă, și perdură aproape tot ce câștigase prin război. În 1914, în loc să stea alături de România și soașele, cari o dădeau la biruință și mîrire, trecură, rîznoși și prostesți, pe partea contrară și perdură de nou prilejul unei mîriri. Și acum se răsună pe vecini, că de ce sunt cum sunt...

In China

liniște nu s'a putut încă face. E pace cîte o săptămîna două, apoi iară se aruncă generalul Shansi cu armatele, cari își așteaptă fericirea dela el, asupra celui alt general, Suan Hua-Fu, care spune că numai el poate feri țara, — și așa e o nesfârșită aruncare de valuri de popor asupra altor valuri din același popor, — care nu și află așezare și conducere bună, — decînd și a răsturnat împăratul și a dat'o spre „republică“...

O schimbare ce trebuia făcută demult!

Controlul asupra umblării slujbașilor cu averi de obște.

Legea pentru cercetarea umblării cu banii de obște, ai comunel, ai județului sau ai statului, așa cum o avea și o mai are vechiul Regat, — e foarte slobodă, slab chibzuită, încît în temeiul acelei legi, umblătorii cu banii de obște, trebuia să fie ingeri, ca să nu se atingă de ei și să nu facă răutăți. Dar foarte mulți fiind de trei ori oameni (cu slăbiciuni și porniri spre păcate) și abia cu o parte îngerească, — se treceau mai curînd ori mai târziu acolo unde îi chemau cele 3 glasuri de păcate, nu unde îi chema glasul cel bun, neauzit, al ingerului.

Urmările acestei controlări fără rînduială bună, se vad: Sunt pline închisorile de slujbași, cari au avut pe mîna lor bani obștești.

Noi în Ardeal rar vedeam vre-un „cassier“ dus la temniță, căci, după legea ungară (luată după cea germană) era controlă aspră asupra cassarilor. Nu putea umbla singur în casa (ada cu bani) decît cu primarul ori cu alt controlor împreună, — și de aceea nu se întîmplau răutăți. Dar azi, cînd dările sunt date pe mîna unor „perceptor“ (strîngători de dare), de mulțorii niște cine știe, oameni tineri și fără avere, cari umblă cu banii de dare ca cu averea lor, — duc din ei cînd vreau și cînd vreau la Perceptorate, — azi s'au umplut și temnițele Ardealului cu „cassari“ sau „perceptor“... Din vina lipsei de serioasă controlă.

Și se vede că așa-i și la Armată. Controlă slabă. Incît unde pui mîna prin „Manutanțe“, dai de cîte o minune. În anul acesta intrară unul după altul vre-o 3 cassieri de Manutanțe în temniță, apoi vre-o 10 Conzilierii Agricoli și Agronomi, chiar Directorii de Inchisori (11), pe armă, ca o coroană: Directorul și Cassierul dela „Monitorul Oficial“, Tipografia cea mare a Statului (cari au sterpelit de ani de zile, peste 40 milioane Lei!).

Aceste grozave căderi a oamenilor încredințați cu paza banului de obște, — au pus se vede, pe gînduri pe Ministrul de Finanțe (peste visteria țării) care a pregătit o Lege nouă despre Controlul (cercetarea) încrării slujbașilor țării, în care a pus asupra măsurii de cercetare în deosebi a umblării cu banii! Era vremea.

NOUȚĂȚI

Vinerea a avut oaspe înalt Dumineca trecută (9 Oct.) comuna Vinerea (plasa Orăștie) a avut oaspe rar și plăcut: înalt Prea Sfințitul Metropolit Dr. N. Bălan dela Sibiu a venit în comună pentru a servi parastas pentru odihna sufletului D-ului Ioan Mihu, care și a lăsat toată averea bisericii pentru scopuri culturale și bisericești. A servit sf. liturgie și parastasul și a ținut poporul o foarte luminată cuvîntare despre fapta bună a celui pomenit, care toată agonisita vieții sale, a închinat'o culturii neamului iubit din care a făcut parte.

Monumentul Indienilor căzuți pentru noi toți... Pe frontul francez au luptat și numeroase trupe aduse din Indii, de sub stăpînirea engleză și franceză. Au murit acești soldați ai unor țări depărtate și streine de noi, pentru dreptatea noastră a tuturor țării și popoarelor cari au avut folos pe urma acestor războaie...

Franța simțitoare și recunoscătoare nu l-a uitat pe acești eroi de neam strein și din pămînt îndepărtat. Le-a ridicat un marelui Monument numai lor, la Neuve-Chapelle, locul pe care au căzut cei mai mulți din ei. La desvîlirea recunoscătorului monument au fost de față Mareșalul Foch, din partea Francei, Lordul Birkenhead din partea Angliei și Maharadjah dela Capurtate (un Prinț din Indii) din partea patriei celor sărbătoriți prin monument. Lucru frumos și cuvenit, față de eroi.

Biserica unită din Peșteana (pe Valea Hațegului, în județul Hunedoare) care are o vechime de vre-o 300 de ani, și a fost acum reparată temelnic după îndrumările Comisiei Monumentelor Istorice dela București, — a fost sfințită de Pr. Sf. Sa Episcopul gr. cat. al Lugojului Dr. Niculescu cu paradă mare. Au luat parte și mai mulți senatori și deputați din județ și d. Prefect. Venise pentru sfințire și d. protopop Dăianu dela Cluj. Biserica e azi foarte frumoasă și în pereți are zidite multe petri cu scrisoare străveche pe ele, aduse dela ruinele dela Sarmisgetuza. După sfințire a urmat masă împreună, cu veselie și vorbiri înălțătoare de suflet, seara petrecere populară bine reușită.

Ziaristii latini, după ce au făcut drumul arătat și de noi că-l vor face prin țară, — au plecat dela noi intrînd în Sîrbia și de aci spre Italia și spre țările lor. Până la Belgrad, capitala Sîrbiei, au fost însoțiți și de dl. Stelian Popescu, Directorul „Universului“ și Ministrul, ca Președinte al Congresului. S'a dat și la Belgrad un banchet (masă sărbătorească) în cinstea rarilor oaspeți.

La plecarea din țară, cele 14 temei-gazetare cari au luat parte, din felurite țări, la Congres, au scris o scrisoare de rămas bun foarte dragută și simțită, către țara noastră.

O vom da în numărul viitor în „Foia Interesantă“.

Se va scoate clasa 4-a la trenuri... În 8 Oct. a avut loc la București un sfat al Ministrilor, — în care, printre altele, s'a luat în dezbateri și planul Ministrului Comunicațiilor, de a face o schimbare iară în călătoriile pe tren: Să se scoată din întrebuire clasa a 4-a pentru-ca statul n'a avut puțința a face vagoane pentru ea. Așa cum este azi, așezată în vagoane de marfă, ea e numai un năcaș pentru călători, că merg acolo înghesuși ca val de ei și stînd cel mai mulți în picioare. — Si se întîmplă prea multe răutăți acolo, și conductorii nu pot străbate să cerceteze biletele. Pînă apoi că acum vine iarna și vagoanele astea nu pot fi încălzite. Sunt mai mult o nenorocire decît un bine.

De acela Ministrul cel peste drumuri, se gîndește să înceteze iară clasa 4-a și să lefțiească clasa a 3-a, ca să poată merge în ea fără gresă și cei ce se foloseau de clasa a 4-a. Sfatul Ministrilor va hotărî în curînd asupra lucrului.

Di General Berthelot a sosit Dumineca trecută la București, însoțit de doi fruntași în treburile aviației (a zborului cu aeroplan) d-nii Louis Bleriot și Charles Nicaise. Ei au fost găzduși la marele și frumosul hotel „Athenée-Palace“. Di general Berthelot a cercetat a doua zi pe d. Ministrul de Finanțe Vintilă Brătianu, la care a stat timp mai îndelungat. Au venit cu buni sfetnici ai țării noastre, în treburile Fabricii de avioane ce s'a zidit și a început a lucra la Brașov, Fabrică pe care au cercetat-o în toată amănuntele ei.

„Eiköltözött“... Un abonat al nostru din Baia-Mare s'a mutat din oraș. Foia lui ne-a fost trimisă napoi cu însemnarea „Eiköltözött“... Nici atîta nu știe un slujbaș postal din Baia-Mare să scrie românește... Ce „om bun“ trebuie că e Dirigintele postal de acolo.

După seceta mare, potopuri mari au venit în Bulgaria. În ținutul Varna au fost în deosebi revărsări mari cari au dărâmat case în oraș și în satele din jur, și au încercat vite și chiar oameni.

Nărav rău au unii copilandri sau oameni răi, de a da cu petri după trenuri. În 9 Oct. un tren ce mergea dela București spre Moldova, a fost atacat cu petri de niște netrebnici lângă stația Florești. Au spart geamurile (ferestrele) dela vagonul de post, — dar pe călători nu l-au nimerit. Cei ce află despre astfel de isprăvi a unora, fac lucru bun dacă-l decopăr poliției.

Aeroplan căzut, la Iași În 10 Oct. locotenentul Albeșteanu urcîndu-se pe un aeroplan „Petez“ cu un soldat ca însoțitor, aeroplanul a căzut dela o înălțime nu prea mare, lovindu-se de hangar. Din nenorocire cei doi aviatori (zburători) au scăpat teafări.

Dr. ISIDOR RADU

advocat, Orăștie

Str. G. Barițiu, casele Dr. David, peste drum dela judecătoria.

Prețul banilor:

Un dollar american	161—
Un franc franțuzesc	635
Un dinar sârbesc	3—
Un franc elvețian	3120
O coroană cehoslovacă	480
O liră englezească	786—
Un franc belgian	2250
O marcă germană aur	39—
Un pengő unguresc	29—
O coroană aur austriacă	24—
O drahmă grecească	230
O liră turească	80—
O liră italiană	880

Ioan Sanly	2 dollari
P. H. Manleg	1 "
The Federan Savings et Loan-Co.	5 "
The Central Savings et Loan-Co	10 "
M. T. M. Groder	1 "
B. M. Manus	5 "
Ioan Viad	2 "
Gh. Tolcia	1 "
Păr. I. Rodea	2 "
T. R. Gordon	2 "
H. I. Ehardt	5 "
Anton Tohir	1 "
Ioan Limbeanu	1 "
John Makay	1 "
A. Racioneanu	10 "
City Savings Bank	15 "
N. Sir Smith et Sons Co.	3 "

CAUT POST

de Contabil conducător de Cooperativă în comună frunțoasă. Sau loc în o comună unde ar trebui negușilor de mărfuri mixte de sine stătător.

George Todor,
comerciant în Hunedoara
(Str. Prințul Carol, 4).

Mulțumită.

Comitetul soc. de binefacere „Caritatea” din Cluj, aduce și pe această cale velle sale mulțumiri bravului român și protector al societății, dl Nicolae Tecău din Campbell-Ohio (America), pentru frumosul gest și marele sacrificiu ce a făcut, venind în persoană cu familia sa, să viziteze în luna August Sanatoriul nostru din Colibița, educând suma de 133 dollari colectați de D-sa. Mulțumim de asemenea generoșilor donatori după cum urmează:

Nick Tecău	10 dollari
D. D. Popescu	2 "
Mih. Mrosco	5 "
Aron Solomon	1 "
N. Sârbu	3 "
Andrei Surca	1 "
St. Gamulea	1 "
Acșim Cuntana	3 "
Franck Gamighans	2 "
Billi Vernon Ehardt	5 "
Grigorie Bacile	3 "
Nic. Opincar	2 "
Ioan Pents	1 "
Ioan Vilmany	1 "
Ioan Almași	50 cenți
Petru Dobrescu	1 dollar
Ioșif Caruso	1 "
Nick Steiner	1 "
Alexandru Bejoacă	1 "
Ioan Marian	2 "
Ilie Fleaca	1 "
Pompiliu Popescu	5 "
M. Reed	5 "
Marin Simionescu	5 "
Ioan Căndea	2 "
Ioan Câmpean	2 "
Maria G. Stoian	1 "

Recunoaștem primirea sumei și zicem, că D-zeu să le răsplătească, dorind ca această generozitate, să găsească un răsunet în inimile caritabile ale frașilor de peste ocean.

Prezidentă: Olivia V. Deleu
Secretar: Teodor Barbatei
Casieră: Elena Dr. Olariu

Notariatul Cercual Șibot.

Nr. 870/1927 not.

Publicațiune.

Comuna Șibot conform hotărârii consiliului comunal Nr. 64/1927 dă în arândă pe cale de licitație publică întreținerea alor doi tauri proprietatea fondului Zootehnic, pe un an, începând cu 1 Ianuarie 1928, până la 31 Decembrie 1928.

Licitatiunea se va ținea în ziua de 26 Oct. la ora 11 a. m., la oficiul notarial.

Prețul strigării este de 15000 Lei.

Condițiunile de licitație se pot vedea în orele oficioase la oficiul notarial.

Licitatiunea se va face conform art. 72-85 din legea contabilității publice.

Șibot, la 3 Octomvrie 1927.
Viorel Nicolae m. p. Avron Balomiri m. p. primar. (1197) 1-1 notar.

**OPREAN AUREL
PRĂVALIE DE MODĂ**

A sosit marfă nouă, cu prețuri reduse! Numai calitate bună!
(1194) 2-3

MOTOR

de vânzare, 16 HP, de benzină, stabil, aplicabil la o moară, — în stare bună, cu garanție, eștin, condiții de plată după învoială, amatorii să se adreseze la:

(1191) 2-2 Vasile Popa, preot Sabeș-Alba, Str. I. Parachiv 20.

FARMACIA VLAD, ORĂȘTIE,

LANGĂ LICEUL „AUREL VLAICU”

atrage luarea aminte on. public din loc și jur, că este înzestrată cu toate solurile de medicamente (leacuri) și preparatele cele mai nouă și renumite!, precum și cu tot solul de pansamente, parfumerie, sdpunuri fine, articoli de guma, etc.

Prețurile cele mai moderate. (1042) 10-10.

Notariatul Cercual Șibot.

Nr. 871/1927 not.

Publicațiune.

Comuna Șibot conform hotărârii consiliului comunal cu 61/1927, dă în arândă pe cale de licitație publică cu oferte scrise, închise și sigilate, circa 620 jug. catastrale pășunat de iarnă pentru oi.

Licitatiunea se va ținea în ziua de 26 Octomvrie, la ora 8 a. m., la oficiul notarial.

Durata arândării se incepe dela 15 Nov. 1927, până la 1 Aprille 1928.

Prețul strigării este 20000 Lei. Doritorii de a licita au a depune 10% garanție în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Condițiunile detailete se pot vedea la oficiul notarial în oarele oficioase.

Licitatiunea se va ținea în conformitate cu art. 72 - 83 din legea contabilității publice.

Șibot, la 3 Octomvrie 1927.
Viorel Nicolae m. p. Avron Balomiri m. p. primar. (1195) 1-1 notar.

Notariatul Cercual Șibot.

Nr. 872/1927 not.

Publicațiune.

Comuna Șibot conform hotărârii consiliului comunal Nr. 65/1927, dă în arândă pe cale de licitație publică cu oferte închise și sigilate, morile comunale numite: moara din sus și moara din jos, cu câte două petri.

Licitatiunea se va ținea în ziua de 26 Octomvrie la ora 10 a. m., în oficiul notarial.

Durata arândării este pe timp de un an, adică dela 1 Ianuarie 1928 până la 31 Decemvrie 1928.

Prețul strigării la o moară este 40.000 Lei.

Doritorii de a licita au a depune 10% garanție în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Condițiunile detailete se pot vedea la oficiul notarial în oarele oficioase.

Licitatiunea se va ținea în conformitate cu art. 72 - 83 din legea contabilității publice.

Șibot, la 3 Octomvrie 1927.
Viorel Nicolae m. p. Avron Balomiri m. p. primar. (1196) 1-1 notar.

Pădure de vânzare.

În comuna Balșa plasa Geoagiu, jud. Hunedoara, se află de vânzare din mână liberă, o pădure de fag de peste 22 jugăre, din care 15 jug. pădure foarte grasă, bună pentru clădiri și stângini de lemn de foc, iar 7 jugăre pădure mai subțire, bună pentru lemne de construcție, pari și nuele.

Pădurea se poate scoate cu carul, fiind aşazată în marginea comunei. Se capătă atât lucrători, cât și cărăuși.

Tot în apropierea acestei păduri se mai află de vânzare o pădure de peste 3 jugăre ceroin, etc., bună pentru lemne de construcție și lemne de foc.

Sătenii lipsiți de pădure, se pot întovărăși mai mulți la cumpărate, sau pot cumpăra și singuratici parcele mai mici, căci se vând și parcele de câte un sfert (1/4) jugăr, cu preț dela 2500 - 5000 Lei una, după cum e pădurea.

Pădurea se dă și în felul următor:

Din lemnele tăiate, 2 părți din 3 să fie ale cumpărătorului și 1 parte a proprietarului. În acest caz cumpărătorul nu trebuie să plătească în bani prețul lemnelor, ci să aducă partea proprietarului la Orăștie.

Pădurea e lângă drum de car.

Tăierea se poate începe îndată!

Vânzarea se face subsemnatul proprietar:

Petru Damian,
Prim-pretor, Orăștie.

(0) 3-

Betia

Boale de STOMAC

Cine voeste a scăpa de patima aceasta uricioasă, să întrebuințeze „Antibetianul Vértés”, scutit legal, preparat de mult încercat, care desguștă beșivul de beuturi spirtuoase. Fiind fără gust, se poate da pățimașului fără știrea sa. Mii și mii de scrisori de recunostință. 2 flacoane 360 lei prin ramburs.

de tot felul ca: lipsa de apetit, mistuirea grea, catarul de stomac, acreala, greața și vomarea, sgărți de stomac și peste toate greutățile și slăbiciunile stomacului, se înlătură prin Esența de STOMAC „Vértés” 4 sticle 540 Lei prin ramburs.

— Spese postale și ambalaj în regie proprie. —

Farmacia la „VULTURUL ALB” Nr. 33, Lugoj, Banat.

Noua lege comunală și județană.

(Legea pentru Unificarea Administrativa) tradusă pe limba poporului așa fel, că o poate înțelege și cel din urmă țaran, și își poate cunoaște astfel drepturile de cetățean la comună și la județ, și dreptul slujbașilor față de el.

Prețul: 35 Lei, trimisă franco recomandat. Banii înainte. Cu „ramburs” nu se trimite. Când se cumpără mai multe (cel puțin 3), prețul numai 30 Lei franco-recomandat. — A se cere la:

Administrația „Libertatea”,
Orăștie.